نە نالی حەبیبەی خواستووە و نەحەبیبەش بە ئەوینی نالی گرفتار بووە

بەشی پێنجەم

(سەری زوڵفت کە ڕشتەی عومری خدرە , نیوە هەودایە . . چ هەودایە ؟ کە هەر حەڵقەی دووسەد زەنجیری سەودایە) لاپەڕە 556 . چونکە باس لە سەری زوڵف دەکات و ناڵێت درێژی زوڵفی یار , کەواتە مەبەست لە خدر تەنیا نالی خۆیەتی و هیچ پەیوەندییەکی بە خدری زیندەوە نییە . نالی دەڵێت سەری زوڵفی تۆ (ئەڵبەتە لای من ئەو کەسەی ئەم شیعرەی بۆ ووتراوە حەبیبەیە , وە لە دواییدا دێمە سەلماندنی ڕایەکەم) کە تەمەنی منی پێ هۆنراوەتەوە هێندە باریکە وەک نیوە تاڵ (ئەگەر بە باری درێژیدا مووەکە لەت بکرێت) وایە . بەڵام جگە لەوەی کە ئەم نیوە تاڵە هێندە باریکە ئیمکانی پچڕاندنی هەیە , یان باشتر وایە بڵێین ئەو شتەی کە ئەم نیوە تاڵەی لێوە هەڵکێشراوە ڕاگیری ناکا و دەکەوێتە خوارەوە , ئەڵێم جگە لەوەش , چۆنە وا تەمەنی نالی بەو درێژییە تەنیا سەری زوڵفی حەبیبە دەبێت بە ڕشتە (دەزوو) بۆی ؟واتە بۆ هەموو زوڵفەکە نابێت بە ڕشتە بۆی ؟ یان تاڵێکی زوڵفەکەی بە باری درێژیدا نابێت بە ڕشتە بۆی ؟ . نالی چۆن ئەم دوو دژە لە گەڵ یەکدا کۆ دەکاتەوە , لە کاتێکدا کە بە ڕواڵەت هیچ پەیوەندییەک بە یەکیانەوە نابەستێ . ئاخر نالی کە دەڵێت سەری زوڵفت , لەوانەیە درێژییەکەی هەر بە قەدەر پانیی مووەکە خۆی بێت , یان لە باشترین حاڵەتدا بە درێژایی یەک سانتیمەتر بێت , ئیتر چۆن ئەمە دەبێت بە ڕشتە بۆ تەمەنی نالی ؟ ئەگەر ئاوا سەر زارەکی سەیری دێڕە شیعرەکە بکەین , دەربڕینەکەمان لا نامۆ دەبێت و توانای شاعیرەکەشمان لا دەچێتە ژێر پرسیارەوە . بەڵام چونکە نالی مامۆستای ووردە کارییە لە شیعردا , ئەوە ئەو نییە کە تووشی هەڵە دەبێت لە داڕشتندا , بەڵکو ئەوە ئێمەین , هەندێک جار بچوکین لە ئاستی لێکدانەوە و تێگەیشتن لە شیعریدا . نالی لەم دێڕەدا تەمەنی خۆی هێندە کورت کردووەتەوە کە سەری زوڵفی حەبیبە ڕشتەیەکی پڕاوپڕە بۆی . ئەو ناتوانێ لەم دنیای ئەوینەیدا بۆ حەبیبە , پارێزگاری لە ژیانی خۆی بکات . ئەو هەموو ساتێکی لە حاڵەتی مردنایە . ژیان و مردنی ئەو بەستراون بە خۆشەویستەکەیەوە . نالی لە کاتی دانانی ئەم شیعرەدا لەوە دەرچووە بتوانێت بێ حەبیبە بژی .

لە بەر ئەوە تەمەنی هێندە کورتە بە دەست حەبیبەوە , کە حەبیبە دەتوانێت سەری زوڵفی خۆی بکات بە ڕشتە بۆی . ئەم سەری زوڵفەش تاڵەکەی هێندە باریکە کە بە قەد نیوە تاڵێکە . کەواتە تەمەنی نالی جگە لەوەی کە هێندە کورتە , سەری زوڵفی حەبیبە دەبێت بە ڕشتە بۆی , هێندەش باریکە کە ڕەنگە لە بەر باریکی توانای ڕاگرتنی ئەم تەمەنە کورت و قورسە (قورسە چونکە ئەوینێکی زۆری بە کۆڵەوەیە) ی نالی نەبێت و لە دواییدا بەر بێتەوە .ئەوەی کە لێرەدا و لەم نیوە دێڕەدا پرسیارێکی تر بە رووماناا بەرز دەکاتەوە ئەوەیە کە بۆ نالی دەڵێت زوڵف (کە لە چەندین موو پێکەوە پێک هاتووە) و یەکسەریش دەیگۆڕێت بە تاڵە موویەک و تاڵە مووەکەش هێندە باریک دەبێتەوە کە دەبێت بە نیو تاڵ ؟ هەر ئەم پرسیارەش هەندێ پرسیاری تری لێ دەبێتەوە . ئایا نالی تووشی غەفڵەتی شیعری بووە ؟ ئایا ئەم دێڕە شیعرە دوای نالی و تا ئەمڕۆ دەست کاریی کراوە و شێوێندراوە ؟ ئایا نالی لە داڕشتنی وێنە شیعرییەکانیدا لۆجیکی دەرهاویشتووە ؟ ئایا کێش و سەروا و مۆسیقای ناوەوەی شیعرەکە , ئەم هەڵەیەی پێ دروست کردووە ؟ .

ئەوەی شیاوی باسە ئەوەیە کە نالی لێرەشدا ووردە کارییەکی تری بە خەرج داوە و سەرکەوتنێکی تری بە دەست هێناوە . نالی خۆی نەخستووەتە ناوجەرگەی ناکۆکییەکەوە کە نەتوانێت لێی دەر بچێت . نالی دەیەوێت بڵێت زوڵفی حەبیبە لە گەڵ ئەوەدا کە لە ژمارەیەکی زۆر لە هەودا (تاڵە موو) پێک هاتووە , بەڵام بۆ بەدبەختی نالی و تەنیا لە ڕووی تەمەنی نالیدا ئەم زوڵفە وەک یەک تاڵە مووی لێ دێت و ئەو تاڵە مووەش هێندە باریک دەبێتەوە کە بە قەد نیوە هەودایەکی لێ دێت . دوای ئەوەش ئەم نیوە هەودایە نابێت بە ڕشتەی تەمەنی نالی , بەڵکو تەنیا سەری ئەم نیوە هەودایە دەبێت بە ڕشتە بۆ تەمەنی نالی . جگە لەوانەی باسم کرد , هەر لەم نیوە دێڕەدا نالی بە حەبیبە دەڵێت ئاگاداربە , چونکە سەری زوڵفت کە زۆر کورتە و تەمەنی منیش لەو کورت ترە , هێندە باریکە کە ناتوانێت ئەم تەمەنەم ڕاگرێت و هەر کاتێک بێت بەر دەبمەوە . تەمەنی نالی لە واقیعدا کورت نییە , بەڵام بە هۆی

خۆشەویستییەکی بێ ئەندازەوە کە هەیەتی بۆ حەبیبە و بە هۆی ئەو ئەشکەنجە دانەی یارەوە بۆی کە لا لێ نەکردنەوە و دوور کەوتنەوەیەتی لێی , ئەم درێژییەی تەمەنی هێندە کورت دەبێتەوە کە لە چرکەیەک یان کەمتر لە چرکەیەکدا بەرجەستە دەبێتەوە . باشە , ئەگەر تەمەنی نالی هێندە کورت دەبێتەوە , ئەی بۆ لە ژیاندا ماوە و درێژە بە بوونی خۆی دەدات ؟ گرفتەکە ئا لێرەدایە , چونکە کات (زەمەن) شتێکی مادیی نییە تا وەک مووروو , دەنکی تەزبێح ,یان مێخەک و هتد , دەزووی پێوە بکرێت . کەواتە مەبەست لەم شتە کە لە دەنکە زەنگیانەیەکیش بچوکترە , بوون و ژیانی نالی یە وەک مادەیەکی زیندووی بەردەوام لە چوونە پێشەوەیدا بە ناو تەمەنیدا . واتە نالی هێندە بێ بایەخە لای ئەم دولبەرەی کە وەکو ئەتۆمێکی بچوک دەیکات بە سەری زوڵفیەوە . مانای زوڵفەکەیشمان لێکدایەوە کە بە قەدەر تاڵە موویەکە لە بەرامبەر نالیدا و هێندەش باریک دەبێتەوە کە وەک نیو تاڵە مووی لێ دێت کە بە باری درێژیدا لەت کرابێت (واتە تاڵێکی مووە خۆرکە – مووە خۆرکە ئەو حاڵەتەیە کە تاڵی قژ بە باری درێژیدا لەت دەبێت –) . ئەڵبەتە تەمەن نوێنەرایەتی تەواوی مرۆڤ دەکات , چونکە کە دەوترێت فلان کەس تەمەنی حەفتا (70) ساڵ بوو ,

یانی حەفتا ساڵی ڕێک وەکو مرۆڤێکی زیندوو لە دنیای واقیعدا ژیانی خۆی بە سەر دەبرد . کەواتە نالی وەکو گرفتارترین مرۆڤ بە ئەوینی حەبیبەوە هێندە خۆی لە بەردەم خۆشەویستەکەیدا بچوک و بێ بایەخ دەکات کە وەک ئەتۆمێک (زەڕەیەک) دەچێتە سەری زوڵفیەوە . وە بە کار هێنانی تەمەنیش لە جیاتی خودی مرۆڤەکە , کە نالی یە , زۆر لۆجیکانەیە , چونکە تەمەن هەمیشە نوێنەرایەتی مرۆڤ دەکات . کەواتە تەمەنی نالی بە دەست حەبیبەوە هەمیشە بە لەحزەیە (کە لەوانەیە ئەو لەحزەیە کەمتر لە چرکەیەکیش بێت) . هەر لەحزەیەک حەبیبە وازی لێ هێنا و فرێیدایە ئەو دیوی ژیانی خۆیەوە , ئیتر نالی گیان لە دەست دەدات . ئەم کورت کردنەوەیە لە کاتدا لە گەڵ ئەو کورت کردنەوەیە لە زوڵفدا (کە سەری زوڵفە) دێتەوە , هەر وەک چۆن ئەگەر بە بارە مادییەکەشیدا تەمەن بکەینەوە بە خودی نالی خۆی و بچوکی بکەینەوە بە ئەندازەی ئەتۆمێک ئەوسا لە گەڵ سەری زوڵفدا دیسانەوە دێتەوە . بە ڕای من عەبقەریەتی نالی لە شیعردا لەم نیوە دێڕەدا بە ڕۆشنی دەرکەوتووە . ئەوەی کە دەمێنێتەوە ئەوەیە کە ئایا نالی مەبەستی لە هەموو تەمەنیەتی یان ئەو بەشەی تەمەنی کە لە کاتی شەیدا بوونیەوە بە حەبیبە دەست پێ دەکات تا ئەمڕۆ و ئەو بڕەشی لە تەمەن کە ماوە , یان لە دانانی ئەم شیعرەوە ؟ من بۆ خۆم پێم وایە مەبەستی نالی لە عومری کە سەری زوڵفی حەبیبە دەبێت بە دەزوو بۆی , لەو ساتەوە دەست پێ دەکات کە خۆشەویستی حەبیبە دڵی ئاوەدان کردووەتەوە . لەو ڕۆژەوە دەست پێ دەکات و هەتا ئەو کاتەشی کە گیان دەدات هەر ئەو تەمەنەی نالی بەو زوڵفەی حەبیبەوەیە . وە لە هەمان کاتیشدا ئەم دێڕە ئاماژە بەوە دەکات کە حەبیبە دڵی بە نالییەوە نییە و گوێی پێ نادات , ئەگینا نە ئەوەندە زوڵفی خۆی لە ئاستی تەمەنی ئەمدا باریک دەکردەوە و نە بە تەنیاش سەری زوڵفی دەکرد بە ڕشتە بۆی . لە نیوە دێڕی دووەمی ئەم بەیتەدا جگە لەوەی باس لە لوول خواردنی ئەم هەودایە (زوڵفە) دەکات و دەڵێت هەر لوول خواردنێکیشی زەنجیری دووسەد دڵی تیایە , ئاماژەش بەوە دەکات کە کەسانێکی زۆر بە ئەوینی حەبیبەوە گرفتار بوون . ئەمە ئەگەر ئەوینی حەبیبە نەبوو بێت کە ئاوا بیباتە ئەو دنیای هەژان و ووردە کارییەوە , مەرج نەبوو نالی بیتوانیایە وەکو شێوازێکی باوی کلاسیک لە شیعردا ئەم دێڕەی بەو چڕوپڕییە لە مانادا داڕشتایە . نالی نەکەوتووەتە غەفڵەتی شیعرییەوە . ئارەزوویەکی هێجگار زۆری لە ووردەکاری هەبووە لە شیعردا . ئەوەتا لە قەسیدەیەکدا دەڵێت : (نالی بە داوە شەعری دەقیقی خەیاڵی شیعر . . بۆ ئەو کەسەی کە شاعیرە سەد داوی نایەوە) .

هەر لەو شیعرەدا کە زوڵفی حەبیبە دەبێت بە ڕشتە بۆ عومری نالی و لە دێڕێکی تردا دەڵێت : (هەناسەم زوڵفەکەی لا دا و مەیلێکی نەکرد چاوی . . نەسیم ئەنگوت و شەو ڕابورد و نەرگز هەر لە خەودایە) .ئەم دێڕە هەرچەندە لە ڕووکاردا واتاکەی ڕۆشنە و ئەوە دەگەیەنێت کە هەناسەی نالی زوڵفی حەبیبەی لە سەر ڕووی لا بردووە و چاوی حەبیبەش مەیلی ئەوەی نەبوو خۆی بە ئاگا بێنێتەوە و واز لە خەوەکەی بێنێ , کەچی لە جەوهەردا مانای دێڕەکە زۆر لەوە زیاترە و ووردە کاری نالیش زۆر لەوە بەهێزترە . نالی لە شیعرەکەدا باس لەوە دەکات کە هێندە بچوک و بێ بایەخە وەکو ئەتۆمێک سەری زوڵفی حەبیبە دەبێت بە ڕشتە بۆی , ئەی چۆن دەتوانێت بڕوات بۆ لای حەبیبە و

هەناسەی خۆی بکات بە سەر دەم و چاوی حەبیبەدا و بەو هەناسەیەش زوڵفی حەبیبە لە سەر چاوەکانی لابات ؟ ئەی خۆ ئەوەتا نالی لە دێڕەکەی پاشتردا دەڵێت : لە دووری تۆیە ئەی خورشیدی پڕتەو بەخشی سەرگەردان . . کە نالی وا لە حاڵاتی محاقی ماهی نەودایە) , لە دووری تۆیە ئەی خۆرە ڕووناکی بەخشەکە بە شەوگەردەکانی ئاسمان (ئەستێرەکان) کەوا نالی لە حاڵەتی مانگی سەرەتای مانگدایە و لە بەر باریکی لەوانەیە ببینرێت یان نەبینرێت . ئەگەرنالی لە دوایین دێڕی شیعرەکەدا وا دەڵێ و ئەوەندە لە دڵدارەکەیەوە دوورە , ئەی چۆن لە دێڕی پێش ئەو دێڕەدا هێندە لە دڵدارەکەی نزیکە کە هەناسەی نالی زوڵفی سەر ڕووی حەبیبە لە سەر چاوەکانی حەبیبە لا دەبات ؟ ئەگەر وایە و نالی هێندە نزیکایەتی لە گەڵ حەبیبەدا هەبووە , کەواتە حەبیبە نالی خۆش ویستووە ! ئەی ئەگەر حەبیبە نالی خۆش ویستووە , ئیتر ئەم هەموو ئازار کێشانی دوورییە چییە نالی لە شیعرەکانیدا باسی دەکات ؟ ئەگەر وابوو نالی بۆ حەبیبەی نەخواست ؟ نالی بۆ وولاتی بەجێ هێشت ؟ نالی بۆ دەڵێت : (دەستم لە گەردنی خۆت هەڵمەگرە ئەی حەبیبە) ؟ وەکو پێشتر ووتم نالی خۆی ناخاتە ناکۆکییەکەوە کە نەتوانێت لێی دەربچێت . لێرەشدا زۆر زیرەکانە چووەتە ناو دنیای ووردەکاری شیعرەوە . نالی وەکو واقیع لە حەبیبە دوورە و ئەو دوورێتییەش ئازارێکی هەمیشەیی کردووە بە میوانی دڵی نالی . نالی هەرچەندە لە حەبیبەوە دوورە , بەڵام پلەی شەیدا بوونی بە حەبیبە هێندە بەرز بووەتەوە کە توانیویەتی بگاتە دوایین قۆناغی خۆشەویستی کە ئەویش قۆناغی (فەنا فیل حەبیبە) یە . واتە چۆن سۆفی دەگاتە قۆناغی توانەوە لە خوادا , ئەمیش ئاوا گەیشتووەتە قۆناغی توانەوە لە حەبیبەدا .نالی خۆی لە دێڕێکی پێش ئەم دێڕەدا دەڵێت : (لە سایەی کوفری زوڵفت دڵ – فەنا فیل نوری ئیمانە – . . مەڵێن زوڵمەت خراپە , وەسڵی پەروانە لە شەودایە) . کەواتە نالی لە سایەی زوڵفی یارەوە توانیویەتی بگاتە پلەی باڵاَ لە گەیشتن و توانەوە لە ڕِووناکی ڕوخساری خۆشەویستەکەیدا .ئەگەر نالی گەیشتبێتە ئەم پلەی باڵایە لە شەیدا بوونیدا بە حەبیبە , ئیتر بۆ ناتوانێ لێی نزیک ببێتەوە و بە هەناسە زوڵفی لا بات ؟ مەنسوری هەلاج لە ناو حەقدا بە گوێرەی بیر و بۆچوونی خۆی توابووەوە بۆیە خۆی بە حەق و حەقی بە خۆی دەزانی . نالیش لە ناو عەشقی حەبیبەدا تواوەتەوە , بۆیە زیادە ڕەویی نییە ئەگەر نالی خۆی بە حەبیبە و حەبیبەش بە خۆی بزانێت . ئەگەر لەم ڕوانگەی تێکەڵ بوونە ڕۆحییەی نالی بە حەبیبەوە سەیری مانای ئەو دێڕە بکەین (هەناسەم زوڵفەکەی لا داو مەیلێکی نەکرد چاوی . . نەسیم ئەنگوت و شەو ڕابورد و نەرگس هەر لە خەودایە) ئەوا دەگەینە ئەو بەرئەنجامەی کە نالی مادەم گەیشتووەتە قۆناغی یەک بوون لە گەڵ حەبیبەدا , ئەوا حاڵەتێکی زۆر سروشتییە کە دەمی هێندە نزیک بکاتەوە لە ڕوخساری حەبیبە کە بە هەناسەکەی مووی زوڵفەکانی لە سەر ڕووی لابات . یانی نالی هەرچەندە لە دونیای واقیعدا دوورە لە حەبیبەوە بەڵام لە دونیای خەیاڵیدا , لە باری ڕۆحییەوە لە گەڵ حەبیبەدا بوون بە یەک . کەواتە نالی ئەگەر بڵێت حەبیبە زۆر نزیکە لێمەوە یان زۆر دوورە لێمەوە , بە هەردوو بارەکەدا ڕاست دەکات . کێ هەبێت لە حەبیبە زیاتر کە نالی گەیشتبێتە دوایین قۆناغی خۆشەویستی لە گەڵیدا ؟بێگومان کەسێکی تر نەبووە . کەواتە نالی ئەم شیعرەی بۆ حەبیبە داناوە , لە گەڵ ئەوەشدا کە ناوی حەبیبە لە شیعرەکەدا نییە . ئەم شیعرەش لە گەرم و گوڕترین ساتەکانی خۆشەوییستی نالی دا بۆ حەبیبە دانراوە . یانی ئەم شیعرە پێش شیعری (دەستم لە گەردنی خۆت هەڵ مەگرە ئەی حەبیبە) دا دانراوە . جگە لە خەفەت خواردنێکی نالی بۆ دوورێتی حەبیبە و ڕوو نەدانی پێی , ئیتر بێ ئومێدییەکی ئەوتۆ لە شیعرەکەدا دیار نییە . ئەو ناڵاندنەی نالی کە لەم شیعرەدایە , ناڵاندنێکی عاشقانەیە و هیوا بڕاوییەکی تەواوی لە حەبیبە تیا نییە . بەڵام ئەڵبەتە نالی قەت ئومێدەوارێکی وا نەبووە کە دڵی تەخت بێت لەوەی دەتوانێت حەبیبە بە لای خۆیدا ڕابکێشێت , چونکە حەبیبە قەت هیچ وشەیەکی مانا سووک و گرانی لەم بارەیەوە بە نالی نەوتووە . لەم پڕۆسەی ئەویندا , نالی هەمیشە یەک لایەنە ویستویەتی نزیک بێتەوە و حەبیبەش هەمیشە دوور کەوتووەتەوە . ئەم ئەوینە هەر ئاوا بووە تا ئەو کاتەی حەبیبە دوایین پەیامی خۆی بۆ واز هێنان لێی بە نالی ڕاگەیاندووە و نالیش بۆ دوایین جار لەو عەشقە نائومێد بووە . سێ مامۆستاکەی دیوانی نالی لە دوایین دێڕی ئەم شیعرەی نالی دا بەو ئەنجامە دەگەن کە نالی (لە دووری تۆیە ئەی خورشیدی پڕتەو بەخشی شەوگەردان .. کە نالی وا لە حالاتی میحاقی ماهی نەودایە) چونکە ڕووی خۆی بە میحاقی مانگی نوێ شوبهاندووە , یانی مەبەستی نالی باریکی و لاوازی مانگە نەک دوور و نزیکی لە خۆرەوە . بە پێی بۆچوونی ئەو بەڕێزانە مانگ چونکە بە دوور کەوتنەوەی لە ڕۆژ پڕ تر و گەش تر دەبێت , یانی نالی ش کە لە حەبیبەوە دوورە , ئەبێ لاواز و

باریک نەبێت و چەندیش لە حەبیبەوە دوور بێت دەبێت ئەوەندە بگەشێتەوە . کەواتە بە پێی بۆچوونی ئەو بەڕێزانە , نالی لێرەدا مەبەستی لە دوور و نزیکی مانگەوە نییە لە ڕۆژەوە و تەنیا مەبەستی لە لاوازی و باریک بوونەوەیەتی لە دەردی دووری حەبیبە . ئەم بۆچوونەی ئەو سێ مامۆستا بەڕێزە زیاتر ئەوە پیشان ئەدات کە نالی لەم نێوەدا هەڵەیەکی , بێ ئاگا , بە خەرج داوە و ئەمانیش دەیانەوێت پاساوی بۆ بهێننەوە . من دەزانم ئەوان لە خۆشەویستی شیعری نالی یەوە ئەو پەردە پۆشییەی بۆ دەکەن , وە ئەڵبەتە مەبەستی من ئەمە نییە . ئەوەی کە شیاوی خستنە ڕووە ئەوەیە کە وەک خوێنەرێک بەو مامۆستا بەڕێزانە بڵێم : لە گەڵ ڕێزو سوپاسی زۆرمدا بۆ ئەو ئەرکە گەورە و گرانەی کێشاوتانە بۆ ڕزگار کردنی شیعرەکانی نالی لە فەوتان , لە لێکدانەوەی ئەم شیعرەی نالی دا بە هەڵەدا چوون و نالی وەک چۆن باس لە لاوازی مانگ دەکات ئاواش باس لە نزیک و دووریشی دەکات لە ڕۆژەوە .

ئاخر هەرچەندە حەبیبە خۆرە و نالی ش مانگی سوڕاوەیە بە دەوریدا , بەڵام نالی لە خۆشەویستی حەبیبەدا تواوەتەوە و چووەتە پلەی باڵای یەک بوونەوە . نالی بە حوکمی ئەوەی لە دنیای واقیعدا لە حەبیبەوە دوورە و ئەوەش ئازار و ژانی دەداتێ و دواییش بەو ئازار و ژانە لاواز و باریک دەبێت , ئەوا بەو حوکمەشی کە لە باری ڕۆحییەوە تەواو لە حەبیبەوە نزیکە , ئیتر شەوقی پڕ ڕووناکی حەبیبە , شەوقی نالی دەبڕێت و نایەڵێت , ئەگەر زۆر بە ئاستەم نەبێت , دەر بکەوێت . ئەم قۆناغی تووانەوەیە لە خۆشەویستی حەبیبەدا کە نالی پێی گەیشتووە , ئیتر ئەو توانایەی دەداتێ کە لە باری ڕۆحییەوە بە چ بارێکدا و بە چ ئەندازەیەک بیەوێ لە گەڵ حەبیبەدا بجوڵێتەوە ونزیک ببێتەوە , خاوەنی بڕیار و پیادە کردنی بێت . تەنانەت بۆی هەیە خۆی بە حەبیبە و حەبیبەش بە خۆی بزانێت . کەواتە نالی بە هەڵەدا نەچووە کە خۆی شوبهاندووە بە مانگێکی دوور لە خۆرەوە و لە هەمان کاتیشدا لە جیاتی ئەوەی پڕ و گەش بێت , لاواز و باریکە . چونکە نالی هەرچەندە لە دونیای واقیعدا لە حەبیبەوە دوورە بەڵام ناتوانێت تەواو لاواز و باریک نەبێت بۆ دەرکەوتنی لە بەر ئەوەی لە باری ڕۆحییەوە تەواو لە خۆرەکەیەوە کە حەبیبەیە نزیکە . ئەم غەزەلەی نالی جارێکی تر ئەوە دەسەلمێنێت کە یەکیەتی بابەت لە شیعری کلاسیکیدا هەیە , بەڵام بەو شێوەیەی کە لە بەشی دووەمی ئەم نوسینەمدا ئاماژەم پێ کردووە . بۆ زیاتر ڕوون کردنەوەی ئەو بیرۆکەیەم لەو بارەیەوە دەڵێم ڕاستە بەشە تایبەتییەکانی ئەم یەکیەتی بابەتە لە ناوە و لە زۆر حاڵاتدا بە یەکەوە نەبەستراون , بەڵام هەر یەکێک لەم بەشە تایبەتییانە پەیوەندی ڕاستەوخۆی لە گەڵ چوارچێوە گشتییەکەدا هەیە کە یەکیەتی بابەتەکەیە و لەوێشەوە بە ناڕاستەوخۆ ئەو بەشە تایبەتییانە جۆرە پەیوەندییەکی هاو ئاهەنگ لە نێوانیاندا دروست دەبێت . ئەم نەبوونی پەیوەندی ڕٍاستەوخۆیە لە نێوان بەشە تایبەتییەکانی یەکیەتی بابەتدا (بە تایبەتی لە غەزەلدا) لە شیعری کلاسیکیدا , بەجیا لە ئیرادەی شاعیرەکان , وەک زەرورەیەکی مێژوویی و یاسایەکی ناوەکی شیعر, لە خزمەتی ڕێ کردنەوە بۆ ئازادی هەڵسوڕانی شاعیر و بردنە پێشەوەی شیعری کلاسیکیدا هاتووەتە ئاراوە . ئەم جۆرە لە یەکیەتی بابەت لە شیعری کلاسیکیدا بەر ئەنجامی کۆمەڵگای دەرەبەگایەتییە . لە کۆمەڵگای سەرمایەدارییدا بەشە تایبەتییەکانی ئەم یەکیەتی بابەتە لەشیعردا لە پەیوەندی نا ڕاستەوخۆوە لە گەڵ یەکتریدا دەگۆڕدرێن بۆ پەیدا کردنی پەیوەندی ڕاستەوخۆ لە گەڵ یەکتریدا . ئەڵبەتە ئەم گۆڕانکارییە لە پڕۆسەیەکی دوور و درێژدا بە ئەنجام دەگات .

لەو لێکۆڵینەوەیەمدا کە لە سەر شیعر و پێکهاتووەکانی بە دەستمەوەیە لەم باسە دواوم و زیاتریش لێی دەدوێم . نالی لە دوایین دێڕدا کە باسی خۆر دەکات , گوایە ڕووناکی دەبەخشێت بە ئەستێرەکان , بێگومان وەک مەسەلەی زانست ئەوە نا دروستە , چونکە هەر یەکێک لەو ئەستێرانە بۆ خۆیان ڕۆژێکن و بە هەزاران هەزاریش لەو خۆرانە (ئەستێرانە) لە خۆرەکەی ئێمە گەورەترن . ئەڵبەتە ئەم زانستی گەردوون ناسییە بەم شێوەیەی کە ئەمڕۆ پەی پێ براوە و زانراوە , لە سەردەمی نالی دا ئاواهی نەبووە و شێوەی تێگەیشتنیش لێی جیاواز بووە . ئەم ڕۆژەی ئێمە تەنیا ڕووناکی بەخشە بە 9 (نۆ) هەسارەکەی دەوری خۆی و مانگەکانی ئەو هەسارانە و ئەو پارچە بچوکە سوڕاوانەی تریش کە دەکەونە نێوانی ڕۆژ و ئەو هەسارانەوە . ئەوەی کە نالی بۆی چووە و باسی کردووە کە گوایە ئەو هەموو ئەستێرانە (شەوگەردانە) ی تریش لە ئاسماندا ڕووناکی لەم خۆرەی ئێمەوە وەر دەگرن , لەوانەیە تێگەیشتنی ئەو سەردەمەی ئەستێرە ناسان بوو بێ لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا و لەوانەشە وا نەبوو بێت و نالی خۆی لەو بارەوە زانیاری کەمی بە دەستەوە بووبێت . کێ دەڵێ ئەم جۆرە بۆچوونەی نالی دەربارەی ئەم خۆرەی خۆمان ,

شێوازی باوی ئەوسا (وەکو ئیحتمالێکی لاوەکی)ی شیعری کلاسیکی نەبوو بێت . هەر چۆن بێت ئەم خاڵە نابێت بە ڕەخنە بە سەر نالی یەوە و منیش تەنیا وەک ڕوون کردنەوەیەک لێیەوە دووام .

ماویەتی

بژار 29-07-2004